

Sp.

469. Tillaga til þingsályktunar

[226. mál]

varðandi búfjártryggingar, tryggingar gegn uppskerubresti o. fl.

Flm.: Ásgeir Bjarnason, Gísli Guðmundsson, Ágúst Þorvaldsson, Karl Kristjánsson.

Alþingi ályktar, að skipuð skuli fimm manna millipinganefnd til þess að endurskoða lög nr. 20 1943, um búfjártryggingar, svo og lög nr. 8 14. febr. 1961, um Bjargráðasjóð Íslands, og miðist endurskoðunin fyrst og fremst við rækilega athugun möguleika á því að koma á fót tryggingum gegn uppskerubresti og öðrum áföllum í landbúnaði, með hliðsjón af aflatryggingasjóði sjávarútvegsins.

Skipun nefndarinnar fer þannig fram, að sameinað Alþingi kys með hlutbundinni kosningu þrjá menn í nefndina, en Búnaðarfélag Íslands tilnefnir einn manninn og Stéttarsamband bænda annan. Nefndin kys sér formann.

Nefndin skili álit og tillögum fyrir lok októbermánaðar 1963.

Kostnaður við störf nefndarinnar greiðist úr ríkissjóði.

Greinargerð.

Með tillögu þessari til þingsályktunar er Alþingi ætlað að hafa frumkvæði um endurskoðun laganna um búfjártryggingar og laganna um Bjargráðasjóð Íslands, og að leitast verði við að byggja upp á grundvelli þessara laga allsherjar tryggingastofnun fyrir elzta atvinnuveg þjóðarinnar, landbúnaðinn, þar sem bótagreiðslur kæmu til bænda, ef þeir yrðu fyrir tjóni af völdum náttúruhamfara, uppskerubrests vegna kals í túnnum, óþurrka eða grasleysis, enn fremur vegna vanhalda í búpeningi.

Íslendingar munu hafa verið einna fyrstir þjóða til þess að stofna eins konar búfjártryggingar. Á því tímabili í sögu þjóðarinnar, sem nefnt er þjóðveldistímabilið, voru hreppsfélögin eins konar tryggingafélög. En reglurnar voru þær í sambandi við tjón á búfé, að ef bóndi missti $\frac{1}{4}$ hluta af einhverri búfjartegund sinni eða þar yfir, þá skyldu aðrir bændur í þeim hreppi bæta honum hálfan skaðann. Þetta var einn þáttur af fleirum, sem hin forna hreppaskipan gerði búendum samábyrga um, að bæta þeim skaðann, er urðu fyrir stórfelldum óhöppum.

Um margar aldir mun slík starfsemi hafa fallið niður hér á landi. Það er ekki fyrr en á þessari öld, að aftur er hafizt handa um samhjálp, þegar náttúruhamfarir eða stórskaðar verða á vissum svæðum eða sveitarfélögum, en það var með stofnun Bjargráðasjóðs Íslands 1913.

Árið 1928 beitti þáverandi forsætis- og atvinnumálaráðherra, Tryggvi Þórhallsson, sér fyrir setningu laga um búfjártryggingar. Þau lög voru síðan endurskoðuð árið 1943 og aftur 1952 og þá nokkuð breytt. Samkv. búfjártryggingalögunum er ekki skylt að tryggja búfé nema kynbótagripi, sem notaðir eru í kynbótafélögum, en hins vegar er heimilt að tryggja þar einstaka gripi, sem fengið hafa verðlaun á sýningum, og heil kúabú og sauðfjárbú gegn vanhöldum og slysum, er nema meira en 5% á ári.

Á árunum 1952, 1953 og 1954 greiddi ríkissjóður í búfjártryggingarsjóð 100 þús. kr. á ári, alls 300 þús. kr.

Á fjárlögum yfirstandandi árs eru 160 þús. kr. til búfjártrygginga. Er sú þátttaka ríkisins allt of lítil, miðað við verðlag og gildi peninga nú. Bændum þykja iðgjöld til trygginganna of há, og nota þeir því lítið heimild laganna um að tryggja bústofn sinn. Af þessum ástæðum bera búfjártryggingarnar sig illa og efnahagur þeirra er hágur.

Fyrir nokkrum árum var frv. til búfjártryggingalaga til meðferðar á búnaðarþingi. Málið var sent búnaðarsamböndunum til athugunar, en þau létu fara fram skoðanakönnun meðal bænda í búnaðarfélagunum um það, hvort þeir vildu skyldu-

tryggingu á búfé. Það kom í ljós, að mjög fá búnaðarfélög óskuðu eftir slíku og voru mörg einnig á móti heimildarlögum um háfjártryggingar.

Þessi niðurstaða mun hafa verið sprottin af ótta bændanna við að bæta á sig nýjum útgjöldum. Eðlilegt er, að bændur óttist ný útgjöld. En þeir, sem verða fyrir áföllum, annaðhvort af völdum mikilla vanhalds í búfé eða af völdum óhagstæðs tíðarfars eða náttúruhamfara, bíða oft tjón, sem þeir fá ekki bætt, nema þeir hafi verið tryggðir fyrir slíku.

Það er auðvitað einnig hagsmunamál þjóðarinnar allrar, að menn þurfi ekki að flosna upp frá starfi sínu og verða ef til vill öreigar, ef óhöpp koma fyrir. Þess vegna er eðlilegt, að þjóðarheildin styðji með fjárframlögum af sameiginlegu fé ríkisins tryggingar, sem stofnaðar eru til öryggis afkomu þeirra, er eiga lífsbjörg sína að sækja í skaut náttúrunnar.

Sjávarútvegurinn, sem er einn höfuðatvinnuvegur Íslendinga, en verður að sækja afla sinn í greipar ægis og sæta bæði óstöðugri veðráttu og ótryggum fiskigöngum, hefur með stuðningi ríkisins tryggt sig að verulegu leyti vegna áfalla af aflabresti. Er það vissulega þjóðarnauðsyn. Við undirbúning að allsherjartryggingastofnun fyrir landbúnaðinn væri eðlilegt að hafa hliðsjón af fyrirkomulagi þessara mála hjá sjávarútveginum.

Við endurskoðun laga þeirra, er tillagan gerir ráð fyrir, og við undirbúning að nýrri löggjöf um allsherjartryggingar fyrir landbúnaðinn er sjálfsagt, að fulltrúar bænda eigi hlut að, og þess vegna er gert ráð fyrir því, að helztu félagssamtök þeirra tilnefni sinn manninn hvort í nefndina.